

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt IX. Noua Caesarianorum Gallorumque Oratorum apud Legatos petitio, & horum responsio. Discessus Lotharingi Venetias, eiusque ad Galliae Regem litterae. Vicecomes ad eum profectus, de aduentu ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

1563.

CAPVT IX.

Nova Casarianorum Gallorumque Oratorum apud Legatos petitio, & horum responsio. Discessus Lotharingi Venetias, eiusque ad Gallie Regem litteræ. Vicecomes ad eum profectus, de aduentu Pontificis Bononiam cum illo acturus, & colloquij inter eos summa. Musottus à Lotharingo adscitus, ut sibi à Secretis esset, & Oliuus consueta Concilij munera profectus. Cætus Casarianorum apud Guerrerum habitus de usu Calicis, & auctoritate Pontificis. Transitus Mantuana Ducis Tridento.

a Litteræ Legatorum ad Bortomæum 15. Martij 1563.

PRæter memoratas Cæsaris postulationes nondum cessabant Oratores Cæsarei stimulare Legatos ^a, ut ei qui à Secretis erat, socios adiungerent: illi siquidem re ipsa diffidebant omnino Transmontani, quippe & vnico, & penitus Pontificio. Sed facili negotio Præsides petitionis vim declinarunt expectatione recentium collegarum, sine quibus rem tanti ponderis induci par non erat.

b Litteræ Legatorum ad Bortom. 18. & 22. Martij 1563.

Eadem Gallis obtenta excusatio, ad grauiores emendationes ipsos sollicitantibus ^b. Quoniam verò ij ob eiusmodi causam studebant Legatos abducere à dogmatum tractatione, quasi à magno temporis dispendio cum paruo commodo, responsum ab illis est, non ita cunctos sentire; quin vrgeri se à Cæsare, ut disputationibus ageretur quidam articulus de Matrimonio, ad coniugatos & ad sacerdotium spectans.

c 22. Martij ex Diario, & litteris Legatorum eo die.

Porro disputationibus Theologorum breuiter absolutis, Legati ad Ordinis corruptelas operam conuerterunt, quò eas Conuentus iudicio exponerent, statim ac delecti ad illas colligendas Patres minus suum obiissent: interim electos collegas sollicitabant. Lotharingus verò cum animaduerneret, vsque ad eorum aduentum quamdam feriarum speciem fore, eâ cessatione usus est, ut Patauium ac Venetias excurreret, siue ad meram animi relaxationem, siue ad negotium, quod semper potest, semperque creditur intercedere inter Principum congressus. Secum adduxit complures ^d ex Theologis, & quosdam ex Episcopis primarijs, & Patauium recta perrexit, quò illic in propinquo loco cum Hercule Ferrariæ Duce, sibi sanguine coniuncto, conueniret, ut effectum est, & quò postea Venetias iret, proximas Paschatis ferias peracturus. Antequam discederet ^e, breues litteras ad Regem scripsit, quibus exponebat, disputasse

d Litteræ Vicecomitis ad Bortomæum 25. Martij 1563.

e 18. Martij 1563.

tasse Theologos de Matrimonio multa cum doctrina, sententiarumque varietate: spondere Legatos, confestim disciplinæ capita se complexuros; sed nihil sperandum de Synodo, donec accederent duo novi Præsides, duobus demortuis suffecti, & donec simul interim compertum esset, quid Romam afferret ab Aula Hispanica Aloysius Auila, nouus Philippi Regis Orator. Exemplar etiam misit epistolæ publicæ, à Cæsare missæ ad Pontificem, sibi que ab eo communicatæ. Quædam ex his pariter significauit Reginæ Lanfacus; adiecitque, Cum Theologi censuissent, fas esse Pontifici, in aliquo casu ingentis publicæque utilitatis, legem relaxare Sacerdoti ad matrimonium contrahendum, credibile esse, id ab illo indulgendum Borbonio Cardinali, pro eo ac à Rege optabatur; idque Lotharigo Cardinali pergratum fore. Ratio erat ^f, quoniam con-

f Arcanæ notæ Gualterij ad Borrom. Martij 1563.

3 Studuerat plurimis argumentis Gualterius Lotharingum ab eo consilio adeundi Venetias abducere ^g. Etenim ex animi ægritudine, quæ in illo comperta erat erga Pontificem & Legatos, sibi quemque inducturum in animum, huiusmodi secessionem ab illa fuisse profectam, adeoque in ipso patefactum iri animum parum propitium, parumque bonam spem in eam Synodum, utpote minimè laborante, quod ex sua suorumque profectioe res illic in sterili atque ignobili otio langueretur. Contrà verò si perstitisset, ita ibi negotia digestum iri, ut ad recentium Legatorum aduentum liceret postremam illis manum admouere. Sed Lotharigus in ea illius motus voluntate immobilis perstitit, varijs obtentis coloribus, qui numquam non suppetunt ad depingendam huiusmodi consiliorum utilitatem.

g Litteræ, & arcane notæ Gualterij ad Borromæum 22. Martij 1563.

4 Vix ille discesserat, cum peruenere Tridentum litteræ Borromæi ^h ad Gualterium ac Vicecomitem, quod cum Lotharigo pressius ageretur de Pontificis aduentu Bononiam, de coronatione illic Cæsaris, ac de translatione Synodi, de quo cum utroque Præsule Lotharigus non semel sermonem habuerat; quod animo Pontificis adeò infederat, ut illud Cæsari offerri voluerit in responso ad Ferdinandi litteras, ipsum inuitantes ut Tridentum conuenirent, per

h Signatæ 4. & 7. Martij, sicuti ad eas responsa 25. Martij & 5. Apr. 1563.

Pars III.

E e e

Moro-

oriae
ily Trid.
s III.
1563

1563.

Moronum Legatum illi reddendo, vti narrauimus. Quocirca Gualterio ac Vicecomiti præcipiebat, vt rem cum Lotharingo transigerent, quò ille cum Cæsare perficiendum curaret. Sed Gualterius, cui diutiùs ingenium Lotharingi exploratum erat, existimauit perinde fore post illum currere, ac ipsum in fugam agere: nec deerat aliud quod argumentum ad hoc persuadendum, cum idem Lotharingum Oeniponte reuersum ea de re iterum allocutus, multò magis ambiguum languidumque repererat. Quapropter quando iam ille Tridento discesserat, noluit aut pedem aut calamus ad id mouere, sed solùm quietè rem contulit cum Archiepiscopo Senonensi, qui Tridenti manserat, & sine dubio super ea ad illum scripsisset. Hanc aiebat Gualterius optimam sibi artem videri cum Lotharingo adhibendam, quâ illi ostenderetur Pontifex eò adduci Cardinalis consilio, & quasi postulato, cum is in eo esset hominum genere, in quibus tunc voluntas tepescit, cum eam in alijs succensam animaduertunt.

† Litteræ Vicecomitis ad Borromæum 25 Martij 1563.

‡ Variæ litteræ Vicecomitis Pataulo ad Borrom. † Litteræ Borromæi ad Legat. 17. Martij 1563.

Aliâ Vicecomes incessit viâ: abiit ille post Lotharingumⁱ, Simo-
nettæ consilio ad id impulsus: sed ad commentationes itineris declinandas vulgavit, Patauium se contendere ad inuisendum fratris filium, auditorem in eo Gymnasio, grauiiter ægrotantem, & quem diem iam obiisse reperiebat. Cùm illuc eodem die quo Lotharingus peruenisset, illic ipsum inuisit, reddiditque litteras Borromæi^k, compositas ad studiosam & honorificam doloris significationem ex obitu Guisij Ducis, in cuius laudes semihoram insumperat Pontifex in Senatu^l: simulque præceperat, vt solemne illi funus celebraretur, sicuti magnis regibus perfolui solet, vniuersi Collegij interuentu. Huic in ea familia iacturæ noua postea accesserat ex morte magni Galliæ Prioris, vt vocant, qui pariter Cardinalis frater erat, nondum Romæ cognita, & per consuetam constantiam ab illo tolerata. Gratissimum ipsi accidit primum illud officium Vicecomitis, cui breui redditâ responsione, extemplo percontatus illum est de Moroni ad Cæsarem accessu. Nec Vicecomes, cum videretur iam aditus opportunus, itineris sui causam dissimulauit. Reuocatis igitur in memoriam ijs quæ Lotharingus agitarat de aduentu Pontificis Bononiam, ac de rebus alijs, quæ illic confici potuissent, dixit, de illis à se plenè Borromæum edoctum fuisse. Hic verò subsistens, expectauit, vt alter ea de quibus disseruerat, sicut accidit, confirmaret, percontatus per summam curiositatem, quænam Pontifici mens inesset. Tunc Vicecomes siue ad vsuram, siue ad ostentationem libertatis, Borromæi & Delinui
Nun-

Nuntij, ad quem ille scripserat, responsiones ostendit. Vtriusque sententia erat, comprobari consilium, optarique operam Lotharingi apud Cæsarem, quâ illum ad id pertraheret. Sed is aut in ipsa re animaduertens spem à se factam supra quàm posset, aut pro ipsius ingenio, quod Gualterius descripserat, linguâ statim vultuque mutato, Prius, inquit, expectandum esse responsum Pontificis ad Cæsarem, qui eum Tridentum secum inuitauerat, nec minus ea, quæ nouus Orator Hispanus Romæ peregisset. Expeti à Principibus plenam morum emendationem, cuius ad id vsque temporis non nisi vanus sonitus longinquarum pollicitationum exceptus fuerat: ab huiusmodi conuentu Bononiam Pontificis, Cæsaris, & Concilij, excitari posse suspicionem alicuius in hæreticos fœderis, quo ad præuertendum, & ad Christianam Rempublicam perturbandam stimulantur: suam à se operam interponendam non esse illi negotio, quando Pontifex tam modicam in ipso fiduciam præ se ferebat, vt ne obtulerit quidem legationem, quam ipse recusasset, sed eius honorem, tamquam æstimationis testimonium, plurimi fecisset. Studuisse maleuolos quosdam sollicitare Pontificem ad eam electionem, quod præuiderent, à Cæsare alijsque Principibus ipsum propositum iri, atque ab ijsdem maleuolis nouum semper pabulum suppeditatum fuisse Pontificis animo, quò aduersus ipsius sinceritatem suspicio nutriretur.

6 Ad hæc Vicecomes: Frustrâ lucem aliam expectari de mente Pontificis ex eius ad Cæsarem responsis, aut ex eius cum Auila sermonibus, quandoquidem ea clarè liquebat in litteris Borromæi, ipsam ostensis: rectam efficacemque Pij voluntatem de reparatione disciplinæ ex eo conspici, quòd ille in dies operabatur & seueris constitutionibus, & earum executionibus, in Aula Romana. Synodi cunctationem in eo genere ortam fuisse ab obseruatione Decreti, vt subinde morum leges doctrinæ tractationibus copularentur. Tunc verò quasdam elaborari à Legatis, summi momenti, Ordinis Sacramento respondentem. Esse quidem retinendum memoria dictum sapientissimi Purpurati à Turrecremata in Synodo Basileensi, Abusus, non vsus auferri oportere. Fœderis suspicionem tolli à composita in Gallia cum hugonottis pace, de qua mox. Denique nouorum Præsidum destinationem tam citò post Mantuani mortem euenisse, vt nemini spatium relictum fuerit ad Pontificem sinistra operâ sollicitandum.

7 His argumentis Lotharingi duritia nequaquam cessit, quod certius Vicecomes postea cognouit ex Musotto, qui antea illuc aduenerat,

oriae
ily Trid.
s III.
IV
V

1563. *m* Litteræ Legatorū ad Borromæum 29. Martij 1563.

nerat, & per quem Legati Pontificias litteras ad Lotharingum miserant ^m, officia animi dolentis exhibituras, & cui idem Lotharingus integrum colloquium enarrarat. In illius familiam tranſierat Musottus defuncto Seripando, quo viuente ſæpius ei contigerat agere cum Lotharingo, cuius animum ſic ille ſibi conciliarat, vt non prius veteri hero ſe orbatum, quàm à nouo inuitatum ſenſerit vt ipſi à ſecretis eſſet, ac poſtea, perfecto Concilio, vt Romæ eiusdem nomine Actoris munus exerceret. Cui Legati non obſistere, prout facile poterant, præfertim cum is eſſet nobilis Bononiensis, adeoque Pontificis ſubditus. Quamobrem merito Gualterius ^o illos perſtrinxit, quippe quibus conſiderandum erat, non modò inanimata tabellaria, ſed non minùs animata, exteris clauſa eſſe debere: nec ab huius cautionis neceſſitate homines immunes euadere, quòd ipſi rectè ſe geſſerint, adeoque ſibi dedecus timere nequeant ex declaratione veritatis, cum qualibet auri ſinceritas in terra procreant aliquam terræ mixtionem in ſe patiat. Præterquam quod nec omnino bonum eſt, omne bonum pateſcere, cum ex eius notitia fieri poſſit, vt illud aut fraude malà impediatur, aut in malam partem trahatur. Idcirco Natura Socrate doctior, & boni communis amantior Socrate, non modò ſine fenestra, ſed cum impenetrabilibus ſeris corda conſtruxit. Quod ſi quis ſperet, priuatum hominem, cui ex plurima notitia rerum reconditarum atque operabilium pretioſum peculium eſt, eà non uſurum interdum ad augendam ſibi gratiam apud herum nouellum, aut Platonicam virtutis ideam ſperat, aut certè ſingularem. Abundè eſt, ſi ille verà contentus monetâ, falſam non cudat, confictis ſiue adactis arcanis, quod ſæpè contingit. Et ex altera parte hoc familiarium genus nec præter nouo domino tutum eſt: ſemper enim neſcio quid propensionis retinent in antiquam partem; qui ſi non ex beneuolentia, ſaltem ex iactantia potentiæ illi benefaciendi, ad detegenda ipſi arcana lubrici ſunt. Non hæc profero quòd reipſa Mulottus detrimentum poſtea aut turbamentum negotio intulerit, & instrumentum ſeu Pontifici ſeu Cardinali noxium euaserit, quin potiùs oportunitas mihi aderit narrandi, illum vtriuſque amicitia plurimum profuiſſe. Sed euentus ſperitas actioni abſoluendæ ſatis non eſt.

Non ita cum Camillo Oliuo actum. Hic poſt deceſſum Mantuanini, auctore Vicecomite ^o à Legatis cum aſſenſu Pontificis iuſſus eſt eadem proſequi miniſteria, quibus hero viuente fungebatur, & poſt aduentum Moroni certum illi ſtipendium quadraginta ſcutorum ſingulis menſibus Præſides decreuerunt, ad labores præter-

o Litteræ Vicecomitis ad Borromæum 4. Mart. & ad Prolomeum Galliu 8. Aprilis, & tres Legatorū ad Borrom. 22. Martij, & 5. & 15 Aprilis 1563.

1563.

tos remunerandos; ac præterea hominem Pontifici commenda-
runt, quod superiora illius promerita alijs præmijs compensarentur:
& ab ipso tum Legatis tam Pontifici semper integrè satisfactum, vt
in Operis processu patebit. Adeò mendax deprehenditur Suauis,
dum scribit, Cùm Oliuus missus fuisset ad Pontificem à Mantuano
post primum de mansionem certamen, nec postea eius promissis effe-
cta responderent, auersum ab eo animum perstitisse; adeoque ea de
causa per falsas & commentitias suspiciones, ad id vliscendum di-
uexatum postea fuisse Mantuæ à sacra Inquisitione, postquam eò
redierat defuncti heri corpus delaturus. Quæ fabula maximum
fabularum pretium consequitur, quod est, admirationem parere;
nam ex omni parte stuporis argumentum superit, quo pacto histo-
riarum scriptor audeat seu consultò mentiri tam effrenatè, seu cer-
tè casu calamum committere, cùm certum sit, nec Oliuum, sed
Pendasiuum à Mantuano Romam fuisse missum, vt iam ostendi-
mus, nec demortuo Cardinale Oliuum discessisse à Concilio; nec
in eum vindictà Pontificem usum, sed blandimentis, honoribus,
fiduciâ, mercede. At quidem, vt nihil dissimulem, comperio, semel
dumtaxat Oliuum, antequam ad prosequenda munia retineretur,
notatum fuisse in quibusdam Borromæi litteris ^{p. 9. Martij} ad Simonettam ^{1563.}
nocentis mordacitatis. Et huiusmodi dos vinculum fortasse fuit
illius amicitia inter ipsum ac Suauem, à Suauis commemoratæ: si
tamen credibile est, amicitiam vllam extitisse, quando tantum erro-
rum deprehenditur in vno de casibus maximè conspicuis in altero,
eùm proprietatis amicitia sit non modò casuum, sed arcanorum
communicatio.

9. Vt reuertamur ad ea quæ Patavij egerat Vicecomes, ipsi confirma-
tum ibi fuit id quod audiuerat Tridenti ex Oratore Sabaudia, qui
Oeniponte redierat post exhibitam Cæsari reuerentiam, simulq; ex
Episcopo Aurelianensi, Ferdinandū non suam coronationem cura-
re, sed potius filium nouum Romanorum Regem coronandum desi-
derare: nec deerat qui suspicaretur, velle ipsum fratris exemplum se-
qui, remisso regnis nuntio & secessu, quâ videbatur eius animus mi-
nùs auersus futurus ex minùs prospera fortuna, magisq; propensus
ex ingenio magis quieto. Præterea Lotharingus ita loquebatur de
immutabili Principum voluntate, quâ in grauissimas emendatio-
nes, & intolerabiles Pontifici ferebantur, vt satis patefaceret, sibi nec
eam inesse auctoritatem apud illos quam antea iactitare videbatur,
nec eam Bononiensis translationis voluntatè, quam significarat; mu-
tato fortasse eius animo ob recentes litteras Gallia acceptas, postquâ
Ecc 3 Oeni-

oria
ily Trid.
s III.
IV

1563.

Oeniponte reuersus erat. Quare cum is Vicecomiti negare non posset superiores hortationes suas ad rem decernendam, obices ad perficiendum amplificabat. Status negotij cum Gallis ita se habebat.

Ex parte Hispanorum suavis & austeri mixtio sentiebatur. Rex ad Lunensem scripserat, conquestum secum fuisse Pontificem de Hispanis Episcopis. Et quamquam ipse sibi persuaderet, id omni ex notitia prauè ingesta Pontifici, non ex modica reuerentia in ipsius Præsulibus deprehensa in Apostolicam Sedem; tamen inuigilaret Lunensis, efficeretque, ut res ita procederent, ne Pontifici ad querelas ansa præberetur; quod Episcopo Salmanticensi, & alijs, qui obsequentiores Pontifici fuerant, gratum accidit: apud Granatensem, & eos qui simili sensu afficiebantur, tantummodò valuit, ut epistolam impetrarint à Lunenti, quâ ipsi fusiùs purgarentur, clypeum præsertim attollentes splendidum simul ac validum conscientiæ, ad quem omnis auctoritas moderata subsistit.

Cæsariani auersum animum haud præferebant; quin paucos ante dies acciderat, ut Drascouizius cœtum haberet apud Granatensem: cumque orta esset opinio illic, ab eo solùm intendi, ut Hispani ad concessionem Calicis pertraherentur; aliud tamen verum extitit. Suprà narrauimus Commendoni querimonias cum Cæsare ob Gallorum oppositionem, ne definiretur Pontificis potestas in Ecclesiam vniuersalem; ad quam potestatem comprobandam varia Conciliorum sanctorumque Patrum testimonia idem proculerat, Cæsarem rogans, ut vellet, quippe Sedis Apostolicæ Patronus, eam tueri in causâ tam æqua. Eisdem preces iterauerat semper Delfinus Nuntius. Et quamuis Cæsar initio responderet, opportunum non esse Synodum implicari difficultatibus nodosorum huiusmodi quæstionum; tamen cum ipsi ponderandum obijceretur, non licere Pontifici, dum Episcoporum potestas statuebatur, sinere de sua reticere, præsertim ex contradictionis obstaculo, ad rem promouendam animum conuertit, scripsitque Drascouizio, ut super ea re cum Hispanis Episcopis ageret, qui habebantur in hoc tamquam homines extra factionem, & non tamquam aduersarij, sicuti Galli, atque ut ipsis ostenderet testimonia, à Pontifice pro se producta. Id igitur exposuit Orator multis Hispanorum, accersitis in domum Guerreri, qui eo audito respondit, Illorum Conciliorum, Patrumque testificationem ipsis superuacaneam esse, qui Florentinam Synodum admittebant, adeoque cum Gallis potius adhibendam. Cœtu soluto Bartholomæus Sebastianus Episcopus Patensis, vnus ex Hispanis Romæ propitijs, hinc opportunitate capta

Guer.

q Litteræ Vicecomitis ad Borromæum 22. Martij 1563. & Acta Episcopi Salmanticensis.

r Litteræ Vicecomitis ad Borromæum 25. Martij 1563.

f Litteræ Vicecomitis ad Borromæum 25. Martij 1563.

1563.

Guerrerum hortatus est, ut ipse alijsque sibi addicti in eam sententiam scriberent ad Pontificem, suam ipsorum mentem explicantes in agnoscenda suprema illius auctoritate, quod conduceret ad purgandum Pontificis animum aduersâ aliquâ opinione, ipsi aliunde impressâ. Sed Guerrerus, negligentis more dedignatus alienam sibi gratiam exquisitis modis comparare, respondit, Id opus non esse, satis fore, si Pontifex cum de sententijs prolatis edoctus fuerit, vera persenserit: adiecitque: *Nobis quod nostrum est ille det, & nos dabimus quod suum est.* Tum in querelam prorupit, quod dicerentur Episcopi respectu summi Pontificis, esse tamquam Vicarij generales comparatè ad Episcopos, adeoque vnos æquè ac alteros amoueri posse superioris arbitratu. Ad quod Sebastianus: Id affirmatum non esse, sed solum licere summo Pontifici cum Episcopis concurrere in proprijs ipsorum Ecclesijs. At Guerrerus: Huiusmodi sententiam, de qua querebatur, et si non disertis verbis, tamen quantum satis erat ut intelligeretur, significatam fuisse. Quoniam autem malâ tunc corporis etiam habitudine afficiebatur Granatensis, operæ pretium non duxit Sebastianus ampliùs progredi, gnarus, ad cuiuspiam animum conuincendum plurimum roboris subtrahi rationum acuminibus ab eiusdem dissensu, tametsi absque ratione præstito.

12 Per idem tempus illac iter habuit Eleonora Mantuæ Dux, quæ rursus in viam se dederat, Casarem parentem, ut factum est, inuisura Oeniponti, & post aliquot dies Guilielmus Dux eius vir subsecutus est: qui tamen Tridentum non ingressus, nec exhibuit, nec accepit ea incommoda, quæ ex deprauata consuetudine afferunt summi honores non minùs honorato quàm honoranti.

1 Litteræ Vicecomitis ad Borromæum 25. Martij 1563. 2 Diarium 15. Aprilis 1563.

C A P V T X.

Galliæ pax. Capta hinc opportunitas à Gualterio arctiùs coniungendi Lotharingi cum Pontifice. Melitensis Oratoris aduentus Tridentum, & controuersia de loco. Aloysius Auila Philippi Regis Orator Romæ: eius mandata, & Pontificis responsa.

1 Statim ac Lotharingus Tridento discessit, eò peruenit priùs rumor, dein certus nuntius pacis compositæ inter Galliæ Regem, eiusque perduelles hugonottos, conditionibus Regno indignissimis, & Religioni summe perniciosis. Sed à Regina, quæ illius regiminis rotam vertebat, omne studium impendebatur ad conseruandam tum sibi potentiam, quæ in manu muliebri nimis vacil-

4 Litteræ Gualterij ad Borromæum 27 Martij 1563. & pacis capta, sunt in Dia- uo 27. Aprilis

oriae
ily Trid.
S III.
1563.